

„Родени глобални“: потенциалът за създаване на нови работни места в нови международни предприятия

Кратко изложение

Въведение

Според традиционната теория за международните предприятия дружествата първо създават стабилен вътрешен пазар и излизат на международния пазар на по-късни етапи от жизнения си цикъл. Този възглед се поставя под въпрос от проучванията, които показват, че някои дружества се интернационализират бързо след създаването си — т.нар. дружества, „родени глобални“ (от англ. „born globals“). За тях се предполага, че са подчертано иновативни и ориентирани към растеж, така че могат да допринесат за икономическото възстановяване и за възстановяването на пазара на труда, към които Европа се стреми след глобалната финансова криза.

Досега се знае малко за пълния икономически потенциал на тези дружества и за това как те да бъдат най-добре подпомогнати. Настоящото проучване си поставя за цел да запълни тази празнота в знанието, като предостави кратко изложение на литературни и вторични данни, които да очертаят характерните черти на дружествата, „родени глобални“, и да изтъкнат основните им силни и слаби страни, както и потенциала им за икономиката и пазара на труда. Освен това то предлага анализ на политиката в избрани държави членки на ЕС, за преценка на адекватността на предлаганата публична подкрепа за тази специфична група предприятия.

Контекст на политиката

При търсенето си на пътища за излизане от глобалната икономическа и финансова криза Европейската комисия изрично посочва възможностите, които глобалният растеж предлага за европейските предприятия. Няколко държави членки установиха, че тяхната устойчивост или възстановяването им могат да бъдат отдадени на растеж на износа, поради което те поставят по-голямо политическо ударение върху увеличаване на възможностите на предприятията за извършване на международна икономическа дейност.

Широко признато е също, че предимно малките и млади иновативни дружества създават най-много нови работни места и много държави насърчават стартиращите предприятия и самостоятелната заетост като начини за справяне с високите равнища на безработица, причинени от рецесията.

Съчетавайки тези две обещаващи тенденции, добре е да се има предвид, че поне някои от тези новосъздадени предприятия са „родени глобални“ и следва да бъдат подпомогнати по най-добрия възможен начин да използват докрай своите икономически и новаторски възможности, както и потенциала си на пазара на труда. В настоящите обществени и политически дебати обаче съществуването на този вид предприятия до голяма степен се пренебрегва. Поради това настоящото проучване има за цел да повиши осведомеността относно съществуването и специалните характеристики на дружествата, „родени глобални“, и да предложи елементи на ползотворни публични схеми, които да помогнат на лицата, отговорни за разработването на политиките, да подберат и да изпълнят съответни мерки.

Основни констатации

„Родени глобални“ са предприятията, които скоро след създаването си постигат високи дялове на износа в няколко други държави, силно подтиквани от глобалната нагласа на своите ръководители и нуждата да привлекат повече клиенти, отколкото могат да получат на вътрешните си пазари. Те могат да бъдат намерени във всички сектори на икономиката, но портфейлът им от продукти/услуги се характеризира с високо равнище на иновации, технология и/или изключителен дизайн. Тези дружества запълват важни празноти в глобалната верига на стойностите. Поради това дружествата, „родени глобални“, са част от международните мрежи и техните добре функциониращи трансгранични отношения са важен елемент за успеха им.

Поради липсата на хармонизирано определение на дружествата, „родени глобални“, и на стандартизирани данни за този вид предприятия, може да се даде само приблизителна информация за тяхното разпространение и за приноса им към икономиката и пазара на труда. Съгласно разполагаемите оценки около една пета от младите предприятия в Европа са „родени глобални“, но при съществени различия между отделните държави (от под 10% например в Унгария до 40% — 50% в Румъния, Белгия или Дания).

Поради младостта си „родените глобални“ дружества най-често са микропредприятия или малки предприятия. Но тъй като са млади, при тях се наблюдава висок потенциал за създаване на нови работни места. Предприемачите и персоналът в дружествата, „родени глобални“, са висококвалифицирани и образовани, по-специално по отношение на познанията си по технология и езици, и получават по-високи от средните заплати. Освен това поради връзките им с други дружества и техния начин на извършване на икономическа дейност (например производство чрез възлагане на външни подизпълнители) има някои данни, че „родените глобални“ имат положителен мултипликационен ефект, изразяващ се в създаване на нови работни места в други предприятия.

Техният пионерски характер (младост, новост на идеите и липса на установено присъствие на пазара) поставя обаче значителни предизвикателства пред способността им за оцеляване. Те трябва да усъвършенстват не само разработването на иновационен продукт, подходящ за международните пазари, но и процеса на стартиране на предприятието и неговото интернационализиране, като всичко това трябва да стане едновременно и да се извърши бързо. Това изисква високи равнища на технически и управленски опит, основно познаване на процедурите и пазарите и висока степен на отдаденост и ангажираност. За решаването на тези няколко задачи е нужен също голям капитал — нещо трудно за фирма с ограничени ресурси, която е изправена пред нежеланието на външни инвеститори да финансират непроверената ѝ бизнес идея. Поради това дружествата, „родени глобални“, често пъти са уязвими към международните тенденции на развитие и се нуждаят от правителствена подкрепа, за да разгърнат целия си потенциал.

Насоки за политиката

Въпреки ударението, поставено върху стартиращите предприятия и интернационализирането в Европа, тези въпроси почти никога не се обсъждат в съчетание при политическите дебати. Това свидетелства за ниското равнище на осведоменост относно съществуването и потенциала на дружествата, „родени глобални“. Това се дължи не на последно място на липсата на общо разбиране за този вид предприятия. Поради това настоящият доклад предлага като първа стъпка изготвянето на хармонизирано определение, което може да се приложи за допълнителни проучвания и политики.

Що се отнася до публичната подкрепа за дружествата, „родени глобални“, анализът установи някои примери на негласно замислени схеми, съчетаващи подкрепа за стартиране на предприятия, интернационализиране и иновации, главно чрез предлагане на технически и търговски консултации, възможности за международна работа в мрежи с партньори, доставчици и клиенти и достъп до финансиране под формата на субсидии, изгодни заеми или контакти с инвеститори. Много от наличните програми за подкрепа на стартиране на предприятия,

интернационализиране и иновации се характеризират също с елементи, благоприятни за дружествата, „родени глобални“. Налице са обаче някои мерки, ограничаващи достъпа до тези схеми на дружествата, „родени глобални“, чрез критерии за приемливост, които включват главно изисквания към дружествата за доказана предходна дейност.

Докладът предлага начини как публичната подкрепа да стимулира по-добре потенциала за развитие на дружествата, „родени глобални“, например:

- създаване на международно ориентирани бизнес инкубатори, предоставящи всеобхватен набор от услуги, включително работа на предприятията в мрежа, обучение и контакти с инвеститори;
- по-добър достъп до финансиране за дружествата, „родени глобални“, чрез пазара на рисков капитал;
- повишаване на осведомеността и достъпа до схеми за подпомагане, както и подобряване на координацията между участниците;
- насърчаване на „културата на интернационализиране“ на национално равнище при същевременно подпомагане на регионални и секторни „експертни центрове“ на международно равнище, с оглед да се даде възможност на дружествата, „родени глобални“, да се възползват от репутацията и опита на други предприятия;
- подкрепа за международната ориентация на (бъдещи) предприемачи, например чрез по-изразеното ѝ насърчаване в средното и висшето образование, както и чрез международни стажове.

Като се има предвид, че въздействието на дружествата, „родени глобални“, върху икономиката и пазара на труда не е ограничено до една-единствена държава, а поради международните им дейности и мултипликационния ефект от тях се проявява на европейско равнище, то не само националните, но и европейските лица, отговорни за разработването на политиките, трябва да увеличат техния потенциал. Почти всички от горните предложения могат да се приложат и на европейско равнище, като се започне от предоставянето на данни/проучвания за повишаване на информираността и осведомеността за дружествата, „родени глобални“, и се стигне до обмена на политики на добри практики и разработването на благоприятни рамки за подпомагане. Както е посочено в доклада, първите стъпки тук вече са направени, но още може да се направи — не само в полза за тези дружества, но и за европейската икономика като цяло.

Допълнителна информация

Докладът „Born global: The potential of job creation in new international businesses“ („Родени глобални: потенциалът за създаване на нови работни места в нови международни дружества“) може да се намери на: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1265.htm>

За допълнителна информация се обърнете към Irene Mandl, ръководител научноизследователска дейност, на ima@eurofound.europa.eu